

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р *Стефан Маринов Минков*,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен доктор в професионално направление 2.2. История и археология, докторска програма *История на България (Стопанска история)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Пламен Димитров Иванов*

Тема на дисертационния труд:

Дирекция „Храноизнос“ в периода на Голямата депресия (1930 – 1934 г.)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед №3040/10.11.2022 г. на Зам.-Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал в докторска програма *История на България* към катедра „Политическа икономия“, Общикономически факултет на УНСС, по научна специалност *Стопанска история*, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 546/22.03.2016 г.. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 2016–2022 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертацията на Пламен Иванов „Дирекция „Храноизнос“ в периода на Голямата депресия (1930–1934 г.)“ е оригинален исторически труд, който изследва и интерпретира въпроси, свързани със стопанската история на България в сравнителен план със стопански процеси и явления, протекли в други държави, с акцент върху периода след Първата световна война и до средата на 30-те години на XX век, когато се извършват значими трансформации в българското и респективно, в световното стопанство.

Представеният за защита дисертационен труд е структуриран в предговор, три глави със съответните параграфи, заключение, списък на използваните източници и историография. Общият обем на дисертацията е 314 страници, като неразделна част от нея са пет приложения. Темата е интересна и актуална, по презумпция е приносна, защото не е била обект на цялостно изследване в българската историография. Това достатъчно ясно е обосновано в предговора,

като формулираната цел е да се изследва дейността, ролята и значението на Дирекция „Храноизнос“ за икономическия и социалния живот в страната в периода на Голямата депресия (1929-1934). Авторът търси отговор на въпроса как и до каква степен българската държава, с прилаганите от нея инструменти и методи, извършва публична интервенция при решаването на проблемите в аграрния сектор и какви са резултатите от тази намеса.

Детайлизирани са и задачите, които Пламен Иванов си поставя в процеса на реализиране на тази цел. Използваните източници и историография са впечатляващи. Включени са непубликувани документи от шест архива – ЦДА, Софийски държавен архив, БИА–НБКМ, Държавните архиви в Бургас, Варна и Шумен, голямо число публикувани документи, стенографски дневници на четири народни събрания, статистически годишници, сведения от периодичния печат, както и много научни изследвания. Още в предговора докторантът извежда трудностите, които съпътстват разработването на темата, като същевременно предлага методология, която да доведе до тяхното възможно „преодоляване“.

Първа глава може да бъде определена като обзорна, защото разглежда производството и търговията със зърнени храни от Освобождението до 1918 г. Първи параграф от втора глава продължава тази линия, но представяйки вече производството и търговията в следвоенния период, т.е. в новата, както за България, така и за другите държави стопанска и политическа ситуация. Във втори параграф е изследвана световната аграрна криза и влиянието ѝ върху българското земеделие. Следват параграфи, насочени конкретно към създаването на дирекция „Храноизнос“, структурата и състава ѝ, както и механизмите за финансиране на дейността ѝ. Трета глава проследява търговската и финансовата дейност на дирекцията.

В дисертацията могат да се маркират поне три преплетени линии на повествование, и трите – логически обосновани с оглед на темата. На първо място е изследването на структурата, състоянието, развитието и тенденциите в българското селско стопанство и в частност – в зърнопроизводството; на второ място – сравнителният подход, използван често от автора, не само по отношение на влиянието на Голямата депресия върху стопанството на отделните държави и съответно – мерките, които се вземат за преодоляване на кризата (не само вътрешни, но и в международен план). Прочитайки в цялост дисертационния труд, читателят може да си изгради макар и обща, но все пак цялостна картина за процесите в стопанството и най-вече, в производството и търговията със зърно за един продължителен период, обхващащ последната четвърт на XIX – 30-те години на XX век. На трето място: причините за създаването, самото създаване, структурата, функционирането и резултатите от дейността на дирекция „Храноизнос“ във всички аспекти – политически (вкл. нормативен), стопански, социален.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представената дисертация може да бъде разглеждана в цялост, като труд, който изследва състоянието на българското стопанство в сравнителен план и в

продължителен исторически период – от Освобождението до средата на 30-те години на XX век. При този подход може да се констатира, че структурата е логична, не толкова балансирана, със стремеж авторът да даде възможно най-много конкретни статистически данни, като акцентът е поставен върху аграрната криза в годините на Голямата депресия и опитите на българските управляващи фактори да се справят с нея. Вторият подход е дисертационният труд да бъде разгледан само като изследване на дейността на дирекция „Храноизнос“, като фактите и анализите, касаещи периода от 1878 г. до края на 20-те години се приемат за изследователски подход при представянето на историческата рамка, в която протича стопанската криза в България, но и като своеобразен натрупан държавнически опит, който дава възможни решения за справянето с аграрната криза.

Текстът на дисертацията доказва, че докторантът е навлязъл дълбоко в темата, издирил, обобщил и анализирал е историческата информация, има детайлни знания за историографските дискусии по определени проблеми, умело поставя кризата и мерките за преодоляването ѝ в международния контекст и във вътрешнополитическия контекст, справя се с юридическия прочит на нормативните документи. Като резултат от всичко това, смятам, че той постига поставените в предговора задачи и цел.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Основните приноси на дисертационния труд на Пламен Иванов могат да се класифицират като общи и конкретни (фактологични). За вторите няма да споменавам, защото самото обстоятелство, че създаването и дейността на Дирекцията, както и резултатите от функционирането ѝ се изследват за първи път в своята цялост, предполага, че са издирени много факти, вероятно само част от които са включени в текста на дисертацията.

По-общите приноси са следните:

- За първи път в своята цялост се изследва създаването на държавна дирекция „Храноизнос“, структурата и нормативната уредба на дейността ѝ, промените в нормативните документи, резултатите от дейността ѝ;
- Разглеждането на дейността на Дирекцията като своеобразен исторически опит, маркиращ ролята на държавата като стопански субект, по израза на автора на дисертационния труд;
- Специалното изследване на частта от стопанското законодателство, свързана с дейността на Дирекцията;

Могат да се открият и други приноси на дисертацията, както споменах, основно фактологически, но и посочените по-горе са достатъчно важни за стопанската история на България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Пламен Иванов е представил списък от три публикации по темата на дисертационния труд. Две от тях са публикувани в том III и том IV на

изключително авторитетното издание *Известия на Центъра за стопанско-исторически изследвания*, а третата – в Сборник от научна конференция на катедра „Политическа икономия“ при УНСС, проведена през 2017 г. Текстът и на трите публикации е включен в дисертацията.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът в обем от 40 печатни страници умело синтезира основната информация и достиженията (приносите и резултатите) на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Интересният и приносен дисертационен труд на докторант Пламен Иванов, както бе отбелязано по-горе, има много достойнства. Все пак ще си позволя няколко препоръки, ако авторът в бъдеще реши да публикува труда. На първо място, необходимо е да се обособи съдържание, което да ориентира читателите. Някои технически пропуски и грешки трябва да бъдат отстранени, особено в бележките и литературата. Моето лично мнение е, че с оглед на изследваната проблематика, част от конкретната информация в първа глава може да бъде съкратена; там са разгледани и някои дискуссионни проблеми в историографията, което показва, че авторът е много добре запознат с проблематиката, но с оглед на темата могат да бъдат пропуснати.

8. Заключение

*Представеният за защита дисертационен труд „Дирекция „Храноизнос“ в периода на Голямата депресия (1930–1934 г.) е на високо научно равнище, с важни приноси и научни резултати. Посочените препоръки не променят общото впечатление, че е извършена значителна по обем събирателска дейност, която дава възможност докторантът да разполага с емпиричен материал, позволяващ му аргументирано да изложи и защити своите тези и анализи. Поради това гласувам **положително** (със „за“) за присъждането на образователната и научна степен „**доктор**“ на Пламен Димитров Иванов в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, по докторска програма История на България (Стопанска история).*

8 декември 2022 г.
Гр. Шумен

Подпис: .....
(доц. д-р С. Минков)